

3 באוגוסט 2023

לכבוד	לכבוד
מר ישראל כ"ץ, שר האנרגיה והתשתיות	מר יוסי שלי, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
מר קובי בליטשטיין, מנכ"ל	מר עמיר ברקן, סמנכ"ל כלכלה ותשתיות
<u>משרד האנרגיה והתשתיות</u>	<u>משרד ראש הממשלה</u>

שלום רב,

הנדון: עמדת האיגוד הישראלי להתפלה וטיפול במים בדבר הרחבת פעילות שינוע הנפט של קצא"א

1. האיגוד הישראלי להתפלה וטיפול במים (להלן – האיגוד) הוקם בשנת 1998 כעמותה ללא מטרת רווח במטרה לקדם את תחום ההתפלה בישראל כפתרון בר-קיימא למצוקת המים בה היתה נתונה אז מדינת ישראל. בעשרים וחמש השנים מאז, בהן התממש חזונו, הוא ממשיך לפעול באמצעות שיתוף פעולה בין מגזרי - תעשייה, אקדמיה וממשלה - כדי לחזק את יכולות ההתפלה והטיפול במים של ישראל כמשאב לאומי חיוני וכנכס לחוסנה של המדינה.

2. על פי פרסומים בתקשורת מתקיימת בימים אלה בדיקה במשרד ראה"מ אם לאפשר לקצא"א להרחיב משמעותית את פעילות שינוע הנפט שלה באזור הים התיכון ואילת, על פי הסכם MED-RED עליו חתמה עם גורם פרטי באיחוד האמירויות לפני כשנתיים (להלן – ההסכם). נוכח ההשלכות האפשריות של החלטה זו על מתקני ההתפלה של ישראל, האיגוד מוצא לנכון להביא את עמדתו בפני מקבלי ההחלטות, כמפורט להלן.

3. האיגוד מאמץ את חוות הדעת והמלצות צוות המומחים מנובמבר 2021 תחת המטרייה של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה בעניין השלכות ההסכם על מערך ההתפלה של ישראל, ומדגיש את ההיבטים הבאים:

3.1 ישראל היא המדינה המערבית היחידה שמסתמכת על התפלת מים לשימוש ביתי ותעשייתי באופן כמעט בלעדי - 83% כיום ועד מעל ל-90% בעתיד הלא רחוק. חמשת מפעלי ההתפלה הגדולים - אשקלון, אשדוד, פלמחים, שורק וחדרה - המספקים את רוב מי השתיה בישראל, מרוכזים ברצועה צרה בת כ-100 ק"מ. היות שהזרמים בחופו המזרחי של הים התיכון נוטים לנוע בדרך כלל

מדרום לצפון, שפך נפט באזור נמל אשקלון עשוי לנוע צפונה ובתוך זמן קצר להעמיד בסכנה את רוב מערך ההתפלה של ישראל לחופי הים התיכון.

3.2 על פי חוות דעת של רשות המים מיולי 2021 הסיכון העיקרי לזיהום מתקני ההתפלה נובע מפעילות הקשורה להובלה ולשינוע של שמנים ודלקים בקרבנם. בתרחיש של אירוע שפך משמעותי, שבמהלכו יושבתו מספר מתקני התפלה בו-זמנית, ייתכן שתידרש הקטנת אספקת מים לחקלאות בהיקף של עד 20% במהלך חודשי ההשבתה. פירוש הדבר הוא פגיעה בהכנסות החקלאים, בביטחון התזונתי של מדינת ישראל ובקופת המדינה שתיאלץ לפצות את בעלי מתקני ההתפלה עבור תקופת ההשבתה.

3.3 במקרה של שפך נפט לים, במתקנים קיימת מערכת התרעה שתביא את המתקנים להשבית מיידית את פעילותם כדי להגן עליהם מפני פגיעה. בתרחיש כזה, המתקנים יחזרו לעבוד רק כשהסכנה תחלוף, פרק זמן שעשוי להימשך בין חודש לששה חודשים. הנזק הכלכלי והסביבתי מהשבתת אחד או יותר ממתקני ההתפלה צפוי להיות משמעותי וכמות המים החסרה תופק ממקורות המים הטבעיים, לרבות קידוחי חברת "מקורות" ושאיבה מוגברת מהכינרת, תוך העמדתם בסיכון לשאיבת יתר ופגיעה במאמצי השיקום של מקורות מים חיוניים אלו.

3.4 בתרחיש שבו ההתרעה מגיעה באיחור ומים מזוהמים בנפט חודרים למתקני ההתפלה, הנזק יהיה גדול לאין שיעור. זהו איננו תרחיש בלתי סביר: נכון להיום קיימים במתקני ההתפלה מדי שמן פוטומטריים להתרעה, אך איכות המדידה שלהם ואמינותם אינן גבוהות; השימוש במדי שמן צפים איננו אפשרי בתנאי הים המקומיים, ואף לא נעשה ניטור שמן במים באמצעות מצלמות חכמות ברזולוציה גבוהה, רחפנים או לוויינים, שלא ברורה האפקטיביות של ניטור כזה לזיהוי כתם נפט בים גבוה.

3.5 בנוסף, קיימת סכנה שנגזרות הנפט (נגזרות אורגניות קטן-מולקולריות) ישארו במים ויסכנו את מערכות טיפול הקדם במתקני ההתפלה. חדירה משמעותית של נפט אל פילטר החול בשלב הטיפול המקדים במי הים פירושה השבתה של המתקנים לחודשים רבים, ואפילו עד לתקופה של שנה. במקרים כאלה קיימת אפשרות לפגיעה רחבה בממברנות האוסמוזה ההפוכה - הרכיב המרכזי במערכת ההתפלה (מתקן התפלה גדול מכיל עשרות אלפי ממברנות בעלות של מיליוני דולרים רבים).

3.6 דליפת נפט משמעותית במפרץ אילת עלולה להוביל להשבתת מתקן ההתפלה באילת באופן חלקי, דבר שיפגע באספקת המים לעיר אילת, כמו גם להשבתתם של מתקני ההתפלה המוקמים בימים אלו על ידי ממלכת ירדן סמוך לחוף הסעודי, על השלכות המדיניות והכלכליות שבכך.

4. לסיכום, האיגוד סבור כי הרחבת פעילות שינוע הנפט של קצא"א מגדילה באופן משמעותי את הסיכונים לפגיעה חמורה במערך התפלת המים של ישראל, עליו נסמכת באופן כמעט בלעדי הספקת המים הביתית והתעשייתית. האיגוד מצטרף להמלצת ועדת המומחים להביא לביטולו של ההסכם וכן לנקוט בצעדי מדיניות נדרשים לצורך מניעה, מוכנות ותגובה לתקריות זיהום ים משפך נפט.

בכבוד רב,

שירי מילוא לוקר ושגיא עינב

מנכ"לים משותפים

מצורפים:

דו"ח ועדת המומחים

העתקים:

הגב' עידית סילמן, השרה להגנת הסביבה

מר בצלאל סמוטריץ', שר האוצר

מר חזי ליפשיץ, מנהל רשות המים

מר שלומי הייזלר, מנכ"ל משרד האוצר

הגב' מיכל רוזנבאום, מנהלת רשות החברות הממשלתיות, משרד האוצר

מר גיא סמט, מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה

מר אייל שרייבר, יו"ר מינהלת ההתפלה ומנהל אגף התפלה, רשות המים

מר רני עמיר, מנהל היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית במשרד להגני"ס

מר מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

מר גל זוהר, יו"ר האיגוד הישראלי להתפלה וטיפול במים